

UN SECOL DE LA APARIȚIA REVISTEI „CONTEMPORANUL“

de PAUL GRIGORIU

În cadrul manifestărilor culturale care și-au propus să readucă în actualitate momente, figuri și evenimente de seamă ale trecutului nostru istoric și spiritual, aniversarea unui secol de la întemeierea revistei „Contemporanul“ se înscrie între datele semnificative. În ultimele decenii s-au publicat substanțiale studii monografice și articole despre „Contemporanul“, al cărui prin număr a apărut la 1 iulie 1881¹.

Fără a ne propune să expunem tematica abordată de periodicul ieșan în cei zece ani de existență, trebuie arătat că revista a ciștigat de la primul număr un mare succes de public și de stimă datorită scopului expus în articolul-program, din care cităm următoarele : „Scopul nostru e a face cunoscut publicului român cum privește știința contemporană lumea. Voim să aduce în țara noastră discuțiunea asupra marilor teorii științifice la ordinea zilei la popoarele civilizate din Apus. Credem folositoare pentru patria noastră împărtășirea cit mai mare a cunoștințelor ciștigate în privința lumii.

Scopul nostru mai e de a purta o luptă înverșunată în contra producțiunilor științifice greșite și mai ales contra cărților de școală. Căci dacă acestea vor fi rele, atunci nu putem aștepta nimic, nici de la generațiunea nouă. E ceva grozav, cînd te gîndești, cite superstiții, cite greșeli grosolane, cită ignoranță se arată la iveală în cărțile menite a lumina inteligența copiilor. Cursurile profesorilor din toată țara încă vor fi citate în revista noastră, căci, fie vorba între noi, multe enormități se pot culege și în cursurile d-lor profesori“².

Desigur, numind-o „Contemporanul“, redactorii au urmărit să transfere numele revistei în renume, afirmînd-o cu insistență ca o prezență în contemporaneitatea imediată națională și internațională. Astfel, în primii trei ani de apariție ei au popularizat ideile științifice înaintate referitoare la societate și natură, iar din 1885 au răspîndit cu precădere concepțiile lui Karl Marx și Friederich Engels, concepțiile socialismului științific.

De fapt, între cele peste șaptezeci de publicații socialiste apărute în a doua jumătate a secolului trecut, un loc în prim plan îi revine revistei „Contemporanul“, care a inaugurat o nouă orientare în evoluția generală a culturii românești. Istoriografia noastră a evocat atmosfera de la redacția revistei, iar cercetătorii istoriei presei românești au comentat și prezentat, în spiritul respectului pentru adevăr,

¹ Dintre acestea amintim selectiv : *Presa muncitorească și socialistă din România*, vol. I (partea I 1865—1889), 1964 ; Savin Bratu, Zoe Dumitrescu, *Contemporanul și vremea lui*, 1959 ; *Contribuția revistei „Contemporanul“ la propagarea concepției marxiste în România (1881—1891)*, studii și antologie de Gavril N. Horja ; *Din proza „Contemporanului“*, ediție îngrijită, prefață și note de Nicolae Sorin, 1967 ; G. C. Nicolescu, *Curentul literar de la „Contemporanul“*, 1966 ; Ion Vitner, *Literatura în publicațiile socialiste și muncitorești, 1880—1900*, 1966 ; Adriana Iliescu, *Revistele literare la sfîrșitul sec. al XIX-lea*, 1972 ; Z. Ornea, *Curentul cultural de la „Contemporanul“*, 1977.

² „Contemporanul“, an. I, nr. 1 din 1 iulie 1881, p. 1—2.

moștenirea spirituală de la „Contemporanul“³. Valorificarea moștenirii culturale a cuprins cantitativ și calitativ, activitatea remarcabilă a familiei Nădejde, aproape în întregime publicistica lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, parțial scrierile lui Raicu Ionescu-Rion, Anton Bacalbașa, Constantin Miile, Traian Demetrescu, Ion Păun-Pincio și ale altor gazetari de la „Contemporanul“⁴.

În ultima vreme activitatea ideologică și politic-organizatorică, desfășurată în țară și peste hotare de acești gazetari, a fost cercetată temeinic, ținându-se seama atât de meritele, cât și de oscilațiile lor, de disensiunile și renunțările manifestate în ultimul deceniu al veacului trecut, în cadrul mișcării muncitorești și socialiste din România⁵.

Fără îndoială, valorificarea critică va restitui în continuare cititorilor scrierile altor ziariști, care, deși n-au colaborat substanțial la „Contemporanul“, prin întreaga lor activitate au înscris numele în analele culturii românești. Presupunem așa dar că școala noastră de istorie și literatură a trecut în agenda de lucru cunoașterea nuanțată a tot ce ne-au lăsat entuziaștii cărturari, mai puțin cunoscuți, cum au fost George Diamandi, Constantin Buzdugan și Vasile Morțun. O scurtă incursiune în galeria acestor vizionari democrați este necesară.

Din această generație care a clădit cultura clasică românească a făcut parte și Nicolae Beldiceanu (1844—1896), profesor de istorie, geografie și l. română la Fălci-ceni, Botoșani și Iași. S-a format la Academia Mihăileană, îndrumat de B. P. Hasdeu, Simion Bărnuțiu, V. A. Urechiă, T. Maiorescu, Gr. Cobălcescu și St. Miele⁶. Citea mult, atras de științele auxiliare istoriei (arheologia, epigrafia și numismatică). Singur sau în colaborare cu profesorul Grigore Buțureanu, a făcut săpături arheologice și cercetări epigrafice la Cucuteni, Belcești, Siret, Bunești, Dolhasca și în alte localități din Moldova și Bucovina⁷. Deși arheolog amator și mai mult documentarist decît cercetător, el a încercat să vadă istoria ca o disciplină științifică ce se dezvoltă logic ca oricare altă știință⁸.

Rămînînd la propriile sale opinii privind originile civilizației noastre străvechi, dar în același timp influențat de concepțiile arheologilor H. Schliemann și Gr. Tocilescu, istoricul Beldiceanu a formulat concluzii ce-și mențin parțial valabilitatea și azi; privitye în contextul epocii ele trebuie apreciate pentru noutate și temeritatea lor, intrucît se susține că: „Tot ce am putut întrevădea pînă acum, îmi confirmă ideea de mai înainte, că adică idolii de la Cucuteni ar fi simbolizînd cultul getodacic al zeului soare, Zamolxis și al zeiței luna Cotyso sau Bendis, cult derivat din

³ *Amintiri literare despre vechea mișcare socialistă (1870—1900)*, 1975, ediție, prefață și note de Tiberiu Avramescu; Ion Teodorescu, Izabela Sadoveanu, *Amintiri*, 1980, ediție, cuvînt înainte și note de Tiberiu Avramescu.

⁴ Ion Iacoș, *O proeminentă figură a socialismului din România: Ioan Nădejde (1854—1928)*, în „Revista de istorie“, tom. 32, nr. 11, 1979, p. 2123—2148; Vasile Nicolae, *Probleme fundamentale ale istoriei poporului român în scrierile lui Ioan Nădejde*, în „Anale de istorie“, an. XXVI, nr. 1, 1980, p. 66—83; Victor Vișinescu, Sofia Nădejde, 1972; Raicu Ionescu-Rion, *Arta revoluționară*, 1972, ediție îngrijită de Victor Vișinescu; C. Miile, *Scrieri alese*, 1961, ediție îngrijită de Virgiliu Ene; Anton Bacalbașa, *Schițe și articole*, 1957, ediție îngrijită de Eugen Campus; Emil Manu, *Traian Demetrescu*, 1956; Barbu Lăzăreanu, *Ion Păun-Pincio*, 1958; Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Opere complete*, vol. 1—7, 1976—1980, coordonatori Ion Popescu-Puțuri, Ștefan Voicu.

⁵ Ion Iacoș, *Partidul muncitorilor din România — ascendență și continuitate revoluționară (1872—1921)*, în „Revista de istorie“, tom. 34, nr. 4, 1981, p. 595—623. La acest capitol se mai pot consulta: Elena Georgescu, *Tezaur din veacul trecut*, 1971; Nicoale Copoiu, *Socialismul european și mișcarea muncitorească și socialistă din România*, 1971, precum și rubrica „Studii documentare“ din „Anale de istorie“, nr. 4, 5, 6 din 1980 și nr. 1 din 1981; Ion Popescu-Puțuri, Titu Georgescu, *Purtători de flamuri revoluționare*, 1971.

⁶ G. G. Ursu, N. Beldiceanu (*Studiu monografic*), 1961, p. 12.

⁷ Al. Zub, *Junimea-implicații istoriografice*, 1976, p. 44, 201.

⁸ N. Beldiceanu, *Antichitățile de la Cucuteni. Schiță arheologică*, Iași, 1885, p. 7; idem, *Epitaphul aflat la Bunești*, Iași, 1888, p. 1—16.

Nicolae Beldiceanu (1844—1896), profesor, poet și publicist.

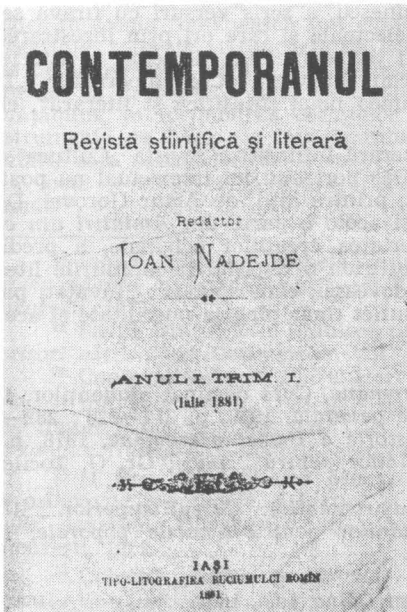
Antichitățile de la Cucuteni

În vara anului 1884, scutindu-se peștra pentru sîscă dintr'un deal sînat pe moșia Cucutenii din județul Iași și pîlea Bahlăuți, s'au descoperit urmele unei stațiuni preistorice reprezentată prin olării, arme de piatră, și idoli de lut ars, iar ca metal două brățare, una de bronz și alta de argint. În toamna aceluiași an găsind parte din aceste antichități la Domii Sîruga, anticvari din Iași și cumpărăndu-le i-am rugat a colecta pentru mine tot ce s'ar mai descoperi, așa că pîna în prezent am reușit a aduna toată olăria, idolii, armele și unețele rezultate din săpăturile de la Cucuteni.

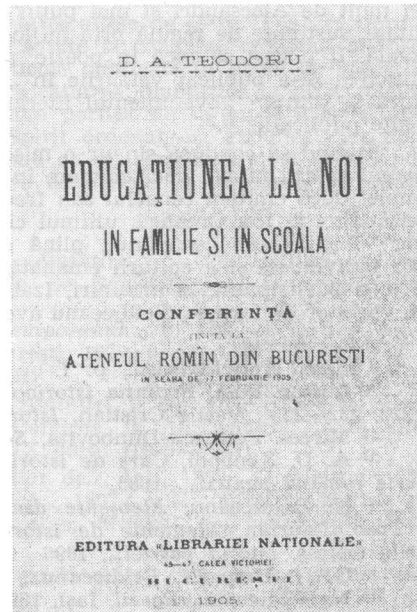
Mai multe persoane din Iași auvra plăcerea de a observa aceste antichități și deosebite păreri fura emise în privirea lor; astfel în timp ce eu le credeam de origine scitică sau dacică, Dl. inginer Sava fu de părere că ar fi urmele unei populații nestabile; asemenea Dl. Ioan Nădejde redactorul revistei „Contemporanul” afirmat prin erudiția și activitatea sa intelectuală în deosebite ramuri științifice și literare, sfătuiindu-mă ca să fiu îngaditor și cu multa circumspecție în studiul acestor antichități, emi zise că ar fi bine să vad înălți dacă nu cumva pot fi de origine slavă. Am căutat a-mi procura cercetările arheologilor slavi și chiar Dl. Nădejde a fost bun a-mi da opini d-lor Kohn și Mehlis intitulat „Materiale zur Vorgeschichte des meschen im nordlichen Europa”. Am observat chiar împreună cu ei și simpatia aceste antichități cu cele din opul citat nu am putut găsi o afirmare decît în favoarea culturii Slave.

Dl. Dimitrie Buleașescu venit de curînd la Iași în interesul coopeziției cooperative din anul trecut și în special al societății cooperatorilor din acest oraș, în neobosită sa luptă pentru dezvoltarea noastră economică, a bine voit a jertfi din prețiosul său timp și chiar de îndată ce m'a întălit mi-a arătat dorința de a vedea aceste antichități. Deseu a fost de părere că ar fi tracicte observînd pe unele fragmente, care le crede picioră de

În 1884, N. Beldiceanu a descoperit la Cucuteni urmele civilizației din neolitic.

Primul număr al revistei „Contemporanul” (1 iulie 1881).

Profesorul Dimitrie A. Teodoru a susținut orientarea educației spre nevoile societății.

cel traco-frigian al lui Dyonisos-Saharis⁹. Ne-a lăsat în manuscris și un studiu original intitulat : „Epigrafia Bucovinei“. Desigur, nu putem să-i cerem lui N. Beldiceanu metodele de cercetare ale școlii critice de istorie din țara noastră, inițiată ulterior de N. Iorga, I. Bogdan și D. Onciul ; bazele teoretice și practice ale arheologiei ca știință abia era conturate, în vremea lui Beldiceanu de Al. Odobescu și Gr. Tocilescu¹⁰. Interese arizanale față de antichitățile preistorice au manifestat și Cezar Bolliac, D. Butculescu, Gr. C. Buțureanu, G. Diamandi, C. Gooss și alți „pionieri“ ai cercetărilor arheologice¹¹. Meritorii au fost și intențiile lui Beldiceanu privind organizarea unei societăți de istorie și arheologie la Iași în 1887.

Ca mulți alți colegi ai săi care și-au câștigat un loc de frunte în slujba învățămîntului, profesorul Beldiceanu a stimulat prin scrisul său dezvoltarea literaturii didactice. S-a așternut însă uitarea asupra activității sale ca autor de manuale de istoria patriei. A fost, nu începe îndoială, adept al curentului pozitivist ; cu toate acestea din cărțile sale didactice lipsesc densitatea ideilor și concluziile riguroase, așa cum le înfălișăm în manualele istoricilor A. D. Xenopol și Gr. Tocilescu¹². Temperamentul, inteligența, nivelul cultural și convingerile sale patriotice s-au manifestat sub alte forme în paginile manualelor de istorie națională, el a îmbinat atractiv adevărul cu legenda, așa cum procedau și alți intelectuali antrenați în nobila misiune de educare a tineretului școlar¹³. În literatura lui didactică se resimt deci reminiscentele romantismului pașoptist, ale iluminismului întîrziat.

N. Beldiceanu, muncind pe ogorul puțin desțelenit al școlii românești din a doua jumătate a sec. al XIX-lea, s-a străduit și a reușit să însușească elevilor săi iubirea față de țară, de pămîntul strămoșesc, de lupta poporului pentru libertate și dreptate. Un fost elev al său, poetul socialist A. Steuerman-Rodion, își caracteriza fostul său profesor de istorie astfel : „Beldiceanu își punea toate speranțele în elevii săraci și cu sete de învățatură. Beldiceanu le deschidea înaintea ochilor perspectivele luminoase ale societății socialiste viitoare așa cum o vedea cu imaginea lui înflăcărată...“¹⁴.

Fără a fi un scriitor remarcat de posteritate, Beldiceanu a îmbogățit literatura națională cu tot ce aducea cultura lui formată în atmosfera clasicismului. Influențat mai mult de Alecsandri și mai puțin de Eminescu, a scris versuri cu firavă sensibilitate, susținute de regulă prin mijloacele intelectuale și rare ori prin înzestrarea sa vizuală. Ii plăcea să facă în poezie, asociații din domeniul științelor, al istoriei și politicii¹⁵. Și-a publicat versurile în „Convorbiri literare“, „Contemporanul“, „Literatură și știință“, „Evenimentul literar“, „Lumea nouă științifică și literară“, cit și în alte publicații¹⁶.

Dorind să conducă singur o mișcare literară înființează revista „Cultura“, din care au apărut numai două numere în 1883. Dar portretul lui intelectual nu poate fi complet dacă ometem cenaclul său frecventat, printre alții, de Artur Gorovei, Dimitrie Anghel și Ion Creangă, ultimul citindu-și acolo o parte din *Amintiri din copilărie*¹⁷. Ambianța cenaclului, plină de libertatea creațiilor originale, a predilecțiilor individuale și a culturii emanată de amfitrion o regăsim în amintirile literare ale unei participante la întruniri, Izabela Sadoveanu, care spunea : „învățat, pasionat, vorbitor de farmec, Beldiceanu avea un suflet tânăr pînă la puerilitate și aceasta

⁹ Idem, *Antichitățile...*, p. 7.

¹⁰ Lucian Boia, *Evoluția istoriografiei române*, Curs destinat studenților, 1976, p. 222, 232—233 ; Vasile Cristian, *Istoriografie generală*, 1979, p. 217—226 ; 282—286.

¹¹ Mircea Petrescu-Dîmbovița, *Scurtă istorie a Daciei preromane*, 1978, p. 11.

¹² A. D. Xenopol, *Curs de istoria românilor pentru...*, 1895 ; Gr. G. Tocilescu, *Istoria română pentru...*, 1885.

¹³ N. Beldiceanu, *Elemente din Istoria românilor. Cursul superior...*, 1894 ; A. Treb. Laurian, *Elemente de istoria românilor pentru școalele populare*, 1871, Vasile Goldiș, *Istoria patriei...*, 1896.

¹⁴ G. G. Ursu, *N. Beldiceanu...*, p. 30.

¹⁵ N. Beldiceanu, *Poezii*, Iași, 1893 ; idem *Doine*, Iași, 1893.

¹⁶ Gheorghe Adamescu, *Contribuțiune la bibliografia românească*, fasc. I, II, III, p. 129, 194, 143.

¹⁷ Ion Lăzărescu, *Beldiceanu Nicolae*, în *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, 1979, p. 95—96 ; I. E. Toroușiu, Gh. Cardaș, *Studii și documente literare*, I, București, 1931, p. 252, 265, 333 ; *Scrisori către Artur Garovei*, ediție de Maria Luiza Ungureanu, București, 1970.

il făcea atât de atrăgător prin crearea acelei atmosfere deosebite de prietenie, de glumă și de joc spiritual al întrunirilor noastre din strada Albineț¹⁸.

Activitatea politică, didactică-științifică și creația literară îl așează pe Nicolae Beldiceanu în rindul intelectualilor care au înțeles că menirea lor este de a contribui la propășirea civilizației naționale.

Publicist și profesor de prestigiu a fost și *Dimitrie A. Teodoru (1866—1910)*, distins intelectual cu studii de litere, filozofie, istorie și geografie la universitățile din Iași și Paris¹⁹. Cunoașterea țărilor din apusul Europei și înțelegerea reformelor realiste inițiate în țară de Spiru Haret, i-au relevat importanța învățămîntului în dezvoltarea societății²⁰. Cucerit de ideile progresului prin cultură, s-a realizat ca secretar general și director în Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, cunoscut autor de manuale didactice și profesor de istorie la Liceul Matei Basarab din București²¹.

Noua direcție a învățămîntului românesc, ridicată la rangul de politică de stat, corespundea schimbărilor survenite în economie și organizarea social-politică a României. Pe această linie de înnoiri necesare se niscie și pedagogia ca știință a educației. Timidele începuturi inițiate de D. Pop și A. Velini erau depășite de concepțiile pedagogice ale lui C. Meissenr, I. Găvănescul și I. Capeius²².

Pe plan universal, gândirea pedagogică cunoaște o diversitate de sisteme educaționale, decurgînd din concepțiile diferite asupra metodelor și procedeele folosite în formarea omului din primele decenii ale sec. al XX-lea. Cunoscînd civilizația din unele state europene, D. A. Teodoru a recepționat direcțiile pedagogice cunoscute sub denumirile de : pedagogia utilitaristă, pedagogia experimentală, pedagogia socială și pedagogia pragmatistă²³. Pe aceste coordonate ale noilor curente pedagogice se vor înscrie, după anul 1900, concepțiile lui D. A. Teodoru, în vederea pregătirii tineretului pentru viață.

Competența și spiritul analitic în abordarea diferențiată a cerințelor pedagogice în școala românească sînt evidențiate între altele de către D. A. Teodoru prin conferințe, referate și rapoarte de activitate ținute la congrese didactice și întrunirile de la Ateneul Român, prin studii și articole publicate în presa de specialitate. Căutînd să depășească linia tradițională în alcătuirea planurilor și programelor de învățămînt, în formularea cerințelor educative pornea de la modernizarea acestor instrumente de bază ale învățămîntului²⁴. Spirit ordonat, își expunea clar opiniile gândirii sale pedagogice încît se pot desprinde cu ușurință scopul și esența educației, locul și rolul ei în cadrul factorilor ce contribuie la formarea personalității umane²⁵.

¹⁸ Ion Teodorescu, Izabela Sadoveanu, *Amintiri...*, p. 324 ; *Mihail Sadoveanu, corespondența debutului (1898—1940)*, ediție de Savin Bratu, Constantin Mitru, București, 1977.

¹⁹ Savin Bratu, Zoe Dumitrescu, *Contemporanul...*, p. 333 ; L. Onu și colectiv, *Scrisori către Ovid Densusianu*, vol. I, București, 1979, p. 140, 248.

²⁰ Constantin Dinu, *Spiru Haret*, p. 124.

²¹ Ion Teodorescu, Izabela Sadoveanu, *Amintiri*, p. 68 ; D. A. Teodoru, *Gramatica limbii franceze...*, Ploiești, 1893 ; I. A. Candrea, D. A. Teodoru, *Cours complet de langue française...*, manual reeditat în XIX ediții (1905—1921).

²² D. Pop, *Povățitorul educației copiilor de...*, Iași, 1860 ; C. Meisner, *Cursul de psihologie, pedagogie, didactică și metodică...*, 1897 ; I. Găvănescu, *Curs de pedagogie generală*, București, 1899 ; Iosef Capeius, *Manual de pedagogie generală*, București, 1902.

²³ Colectiv, *Istoria pedagogiei...*, 1972, p. 221—241, coordonator Ștefan Bărsănescu.

²⁴ D. A. Teodoru, *Programele noi ale școlilor secundare de fete*, în „Revista generală a învățămîntului”, an. V, nr. 3, octombrie 1909, p. 4.

²⁵ D. A. Teodoru, *Educațiunea la noi, în familie și în școală*, București, 1905 ; idem, *Progresele școlii secundare în...*, în vol. De la Congresul didactic, București, 1906 ; idem, *Lectura extra-școlară — Societățile de lectură*, extras din Omagiu lui C. Dumitrescu-Iași, București, 1904.

Din ansamblul cerințelor educative formulate de Teodoru se reliefează necesitatea unității în aplicarea principiilor pedagogice, forța exemplului și educația prin muncă, deoarece spunea el: „Trebuie apoi subordonarea organizației școlare față cu nevoile țării și în aceasta trebuie să se țină seama de precăderea nevoilor economice...”²⁶. De fapt creația sa originală, inspirată din propria-i experiență de viață, din activitatea didactică-educativă și culturală, cit și din realitatea societății noastre, se înalță pe osatura unei reforme: ...“ce se prezintă ca o condiție de existență a neamului nostru, o reformă a principiilor diriguitoare de conduită, o reformă a felului nostru de a înțelege viața și purtarea, o reformă a mentalității noastre și o completare a vieții noastre sociale”²⁷. Fără să ignorăm limitele concepțiilor sale pedagogice, inerente perioadei în care a trăit, ele sînt meritorii prin amploarea investigațiilor pe care le-a întreprins, prin selectarea, prelucrarea și adaptarea lor la nevoile societății.

Activitatea publicistică a lui D. A. Teodoru reprezintă o prelungire a preocupărilor sale pedagogice, altă modalitate de a răspunde aceluiași necesități legate de progresul culturii naționale. Alături de alți intelectuali progresiști, a colaborat cu poezii și articole la „Contemporanul”, „Drepturile omului”, „Democrația socială”, „Revista democrației române”, „Literatură și știință” „Vatra” „Viața românească” și alte publicații din epoca respectivă²⁸. Pentru el, scrisul însemna comunicare de simțăminte, de idei și fapte în toate meleagurile patriei, spre cercurile cele mai largi de cititori, mai ales spre cele ale tineretului, receptiv la ideile de progres social²⁹.

Statornic în slujba progresului social, Dimitrie A. Teodoru a militat pentru o literatură angajată, progresistă difuzind în același timp principiile criticii științifice și ideile novatoare ale socialismului³⁰. Se înțelege că scrisul lui nu interesează prin procedeele noi pe care el le-ar fi introdus, cit prin semnificațiile pe care le-a avut în influențarea populației spre laturile educative ale culturii³¹.

În procesul de afirmare și dezvoltare a culturii românești, D. A. Teodoru a făcut traduceri din Gogol, Maupassant, Poe și alți literați străini; publică recenzii despre noutățile editoriale, studii privind psihologia literară și clasificarea genurilor literare, păstrînd în ultimele două caracteristica comentariului de informare³². La *Marea enciclopedie franceză* a colaborat cu un articol despre istoria literaturii române, contribuind astfel la cunoașterea României peste hotare³³.

De fapt, profesorul D. A. Teodoru a manifestat un interes deosebit pentru istorie, depășind aspectele elementare din manuale în favoarea izvoarelor care dezvăluiau geneza evenimentelor. Încă din vremea studiilor la École Pratique des Hautes Études din Paris, unde se specializa în istorie și filologie bizantină și neogreacă, întreținea legături permanente cu N. Iorga, A. D. Xenopol și D. Onciul în privința noutăților de specialitate, făcea interesante propuneri despre necesitatea unor lucrări de istorie.

Întors în țară, adept al „școlii critice”, intenționa să obțină doctoratul în istorie și o catedră la Universitate³⁴. Viața i-a fost brutal întreruptă într-un accident de automobil (8 decembrie 1910).

²⁶ D. A. Teodoru, *Educațiunea...*, p. 82.

²⁷ *Ibidem*, p. 42.

²⁸ George Baiculescu, Georgeta Răduică, Neonila Onofrei, *Publicațiile periodice românești* (ziare, gazete, reviste), tom. II, 1907—1917, supliment: 1700—1906, București, 1969, p. 532; Mihail Straje, *Dicționar de pseudonime*, 1973, p. 718.

²⁹ Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Opere complete*, voi. 7, 1980, p. 308—310; D. A. Teodoru, *Rolul tinerimei în mișcarea socială*, în „Contemporanul”, an. V, nr. 5, noiembrie 1886, p. 394, 404.

³⁰ Stănuța Crețu, *Dimitrie A. Teodoru*, în *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, 1979, p. 848—849.

³¹ Vezi în special proza și poeziile publicate în revista „Contemporanul” din perioada 1885—1890.

³² Z. Ornea, *Curentul cultural de la „Contemporanul”*, p. 68—69 și 96.

³³ Lucian Predescu, *Enciclopedia cugetarea*, București 1940, p. 844; Gheorghe Adamescu, *Contribuțiune la bibliografia românească*, fasc. III, 1928, p. 201.

³⁴ I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, vol. XII, București, 1940, p. 284—324.

Prozator și poet, eseist și pedagog, Dimitrie A. Teodoru a fost în același timp un scriitor la care impresiile sensibile se asociau cu ideile; trăsăturile lui intelectuale au fost surprinse magistral de Nicolae Iorga, care îl caracteriza astfel: „Teodoru era o inteligență clară, un vorbitor plin de vervă, un cugetător care avea interes pentru marile probleme, un scriitor elegant, care a scris și versuri, un om foarte cult, care făcuse bune studii istorice...”³⁵.

★

Așadar, acești cărturari cu larg orizont cultural, alături de alți gazetari, făcând parte atît din mișcarea socialistă, cît și din mișcarea critică de la „Contemporanul“, au preluat și dezvoltat în mod original și în condiții noi dezideratele fundamentale ale societății românești formulate încă la 1848, în programele revoluției naționale. Activitatea lor ilustrează faza în care intelectualii români, adepți ai ideologiei democrat-revoluționare, influențați de ideile socialismului utopic și ale celui științific, încercau să clarifice calea progresului societății românești.

Îată de ce, acum în apropierea aniversării centenarului revistei „Contemporanul“, am considerat că readucerea în actualitatea cultural-științifică a unor oameni și fapte ce amintesc anii entuziaști ai începuturilor noastre socialiste constituie un act cultural necesar.

UN SIÈCLE DEPUIS L'APPARITION DE LA REVUE „CONTEMPORANUL“

R é s u m é

Dans la vie culturelle de la Roumanie tout comme dans le cadre de la presse socialiste, la revue „Le Contemporain“ occupe une place spécifique; la revue a exprimé par excellence une direction culturelle propre. Sa dénomination a signifié sa présence dans d'actualité nationale et internationale.

Marquant le début d'une nouvelle orientation dans l'évolution générale de la culture roumaine, les rédacteurs ont envisagé de populariser les idées scientifiques avancées sur la nature et la société; ils ont propagé avant tout les conceptions du socialisme scientifique.

Notre historiographie a mis en valeur les traditions progressistes de la revue „Le Contemporain“ par des articles et des études monographiques qui ont renfermé à la fois les thèmes de la revue et l'activité des plus représentatifs de ses journalistes comme: Ioan et Sofia Nădejde, C. Dobrogeanu Gherea, C. Mille et d'autres.

Mois connues sont restées la vie et l'activité de C. Buzdugan, G. Diamandy et V. Morfun. Dans notre ouvrage on s'est proposé de souligner quelques aspects significatifs de l'activité des journalistes Nicolae Beldiceanu et Dimitrie Teodoru. Les deux journalistes mentionnés avaient suivi des cours supérieurs de sciences sociales, étant professeurs, prosateurs et poètes en même temps. Ils ont collaboré avec des vers et des essais tant à la revue „Le Contemporain“ qu'aux autres publications de l'époque. Leurs conceptions générales démocratiques qui avaient quand même des limites inhérentes pour l'époque historique respective, envisageaient le progrès de la patrie par des moyens culturels.

A l'approche de l'anniversaire du centenaire de la revue „Contemporanul“, on considère que l'actualisation des gens et des faits qui nous rappellent les années enthousiastes des débuts du socialisme en Roumanie, constitue un acte culturel nécessaire.

³⁵ N. Iorga, *Oameni care au fost*, I, București, 1967, p. 289, ediție îngrijită, prefață și note de Ion Roman.